

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

İKİNCİ BÖLÜM

KABUL EDİLEBİLİRLİK HAKKINDA KARAR

Başvuru No. 43710/19 ve 43712/19

Bircan ALAN ve Sait ALAN / Türkiye

Başkan

Carlo Ranzoni,

Hâkimler

Egidijus Kūris,

Pauliine Koskelo

ve *Bölüm Yazı İşleri Müdür Yardımcısı* Hasan Bakırcı'nın katılımıyla 14 Aralık 2021 tarihinde Komite halinde toplanan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (İkinci Bölüm),

Türkiye aleyhine açılan davanın temelinde bulunan, 1972 ve 1966 doğumlu iki Türk vatandaşı olan, Diyarbakır'da ikâmet eden ve Batman Barosuna kayıtlı Avukat A. İraz tarafından temsil edilen Bircan Alan ve Sait Alan'ın ("başvuranlar") 31 Temmuz 2019 tarihinde, İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme'nin ("Sözleşme") 34. maddesi

© T.C. Adalet Bakanlığı, 2022. Bu gayri resmî çeviri, Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı tarafından yapılmış olup, Mahkeme açısından bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Bu çeviri, davanın adının tam olarak belirtilmiş olması ve yukarıdaki telif hakkı bilgisiyle beraber olması koşulu ile Adalet Bakanlığı, İnsan Hakları Dairesi Başkanlığına atıfta bulunmak suretiyle ticari olmayan amaçlarla alıntılanabilir.

uyarınca Mahkemeye yapmış oldukları 43710/19 ve 43712/19 no.lu başvuruları,

Başvuranların özel hayata saygı haklarının ihlal edildiği iddiasına ilişkin şikâyetin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi nezdinde Türkiye temsilcisi olan, Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Dairesi Başkanı Hacı Ali Açıkgül tarafından temsil edilen Türk Hükümetine (“Hükümet”) bildirilmesine ilişkin kararı,

Davalı Hükümet tarafından sunulan görüşler ile başvuranlar tarafından cevaben sunulan görüşleri,

Bölüm Başkanının, davaya müdahil taraf olarak katılma izni verdiği İfade Özgürlüğü Derneği tarafından iletilen görüşleri dikkate alarak,

Gerçekleştirilen müzakerelerin ardından aşağıdaki kararı vermiştir:

DAVANIN KONUSU

1. Başvurular, başvuranların, kendilerini yasa dışı örgütlere üye ve yardım sağlayıcı gibi gösteren makalelerin yer aldığı internet haber sitelerinin bazı sayfalarına erişimin engellenmesine ilişkin talebinin yetkililerce reddedilmesi ile ilgilidir.

2. Başvuranlar, 29 Ekim 2016 ve 22 Kasım 2016 tarihli Kanun Hükmünde Kararnameler ile Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesindeki kamu görevlerinden ihraç edilmişlerdir. Ardından başvuranlar hakkında, yasa dışı örgüt FETÖ'ye üye olma suçundan ceza soruşturması başlatılmıştır¹.

3. 27 Ekim 2017 tarihinde, bir internet haber sitesinde “FETÖ’cü başhekimden teröristlere ilaç” başlıklı bir gazete makalesi yayımlanmıştır. Söz konusu makalede, bilhassa iddianamede ve tanık ifadelerinde yer alan ve başvuran Sait Alan’ı yasa dışı örgütlere yardım sağlayan FETÖ üyesi; Bircan

¹ “Fetullahçı Terör Örgütü”, Türk makamları tarafından FETÖ/PDY (Fetullahçı Terör Örgütü/Paralel Devlet Yapılanması) olarak adlandırılan örgüt.

Alan'ı ise FETÖ'nün kadın kolunun bir üyesi olarak gösteren iddialara yer verilerek başvurular hakkında açılan ceza soruşturmaları anlatılmaktaydı. Bu makaleye, daha sonrasında başkaca on bir internet haber sitesinde yer verilmiştir.

4. Başvuran Bircan Alan ile ilgili olarak 20 Ekim 2017 tarihinde kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verilmiştir. Başvuran Sait Alan 9 Mart 2018 tarihinde, hakkındaki suçlamalardan beraat etmiştir.

5. Başvuranlar 7 Haziran 2018 tarihinde, Küçükçekmece 1. Sulh Ceza Hâkimliğine ("1. Sulh Ceza Hâkimliği") başvurarak, 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'un 9. maddesi gereğince, yukarıda anılan makalenin yayımlandığı internet sitelerinin on iki sayfasına erişimin engellenmesi talebinde bulunmuşlardır. Bu makalenin içeriğinin gerçeğe uygun olmadığı ve kişilik haklarına ve itibarlarına yönelik bir müdahale teşkil ettiği değerlendirilmesinde bulunmuşlardır.

6. 1. Sulh Ceza Hâkimliği 18 Temmuz 2018 tarihinde, ihtilaf konusu makalenin, kişilik haklarını ihlal edecek nitelikte olmadığı ancak basın özgürlüğü kapsamında bilgi verme amacı taşıdığı değerlendirilmesinde bulunarak başvuruların talebinin reddine karar vermiştir.

7. Küçükçekmece 2. Sulh Ceza Hâkimliği ("2. Sulh Ceza Hâkimliği") 7 Ağustos 2018 tarihinde, başvuruların 1. Sulh Ceza Hâkimliğinin kararına karşı yapmış oldukları itirazı, söz konusu kararın usul ve yasaya uygun olduğu gerekçesiyle reddetmiştir. Başvuranların ihraç edilmesine ve haklarında yürütülen ceza soruşturmalarına ilişkin güncel bilgilerin yer aldığı ihtilaf konusu makalenin kişilik haklarını ihlal etmediği ve makalenin başlığının, basının abartıya başvurma hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği kanaatine varmıştır.

8. Anayasa Mahkemesi 9 Temmuz 2019 tarihinde, başvurular tarafından ilgili şahısların fiziksel ve ruhsal bütünlüklerini koruma ve geliştirme hakları kapsamında yapılan bireysel başvuruyu inceleyerek, başvuru yollarının

tüketilmemesi nedeniyle bu başvurunun kabul edilemez olduğuna karar vermiştir.

MAHKEMENİN DEĞERLENDİRMESİ

A. Başvuruların birleştirilmesi hakkında

9. Mahkeme, başvurulardaki olay ve olgular ile hukuki sorunların benzerliğini dikkate alarak, Mahkeme İç Tüzüğü'nün 42. maddesinin 1. fıkrası uyarınca, başvuruların birleştirilmesine karar vermiştir.

B. Sözleşme'nin 8. maddesi bağlamındaki şikâyet hakkında

10. Başvuranlar, Sözleşme'nin 6. maddesinin 1. fıkrası ile 8 ve 13. maddelerine dayanarak, söz konusu internet sitelerinin sayfalarına erişimin engellenmesi taleplerinin reddedilmesinin, adil yargılanma, özel hayata saygı ve etkin başvuru haklarını ihlal ettiğini iddia etmektedirler.

11. Olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eden Mahkeme, şikâyetlerin ifade edilme şeklini ve davanın koşullarını göz önünde bulundurarak, başvuranların şikâyet ettiği olayların, Sözleşme'nin yalnızca 8. maddesi açısından incelenmesi gerektiği kanaatine varmaktadır.

12. Hükümet, iç hukuk yollarının tüketilmediğini iddia etmektedir. Anayasa Mahkemesinin içtihadına göre, 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesinde öngörülen bir internet içeriğine erişimin engellenmesinin istisnai bir başvuru yolu olduğunu açıklayarak, başvuran Bircan Alan'ı hukuk mahkemeleri önünde tazminat davası açmamakla; başvuran Sait Alan'ı ulusal mahkemeler önünde açtığı ve halen derdest olan hukuk davasının sonucunu beklememekle eleştirmektedir.

13. Başvuranlar, bu başvurunun, kendilerinin bir tazminat talebiyle değil, internet sitelerinin bazı sayfalarına erişimin engellenmesi taleplerinin reddedilmesiyle ilgili olduğunu ileri sürmektedirler.

14. Mahkeme somut olayda, on iki internet sitesinde yayımlanan ihtilaf konusu basın makalesinin, başvurular aleyhine açılan ceza soruşturması kapsamında iddianamede yer alan iddialar ve tanık ifadeleriyle ilgili olduğunu ifade etmektedir (yukarıdaki 2. paragraf). Bu bağlamda, ne söz konusu makalenin yayımlanmasından yedi gün önce başvuran Bircan Alan hakkında verilen kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar ne de yaklaşık dört ay sonra başvuran Sait Alan hakkında verilen beraat kararı, bu makalede yayımlanan iddiaların doğruluğu açısından önem arz etmiştir; zira bu makalede yalnızca ceza soruşturması dosyasında yer alan iddialar ile ceza soruşturmasına ilişkin diğer bilgilere yer verilmiştir.

15. Her halükarda, başvurular, mevcut durumda, 5651 sayılı Kanun'un 9. maddesi uyarınca ihtilaf konusu içeriklere erişimin engellenmesi talebinde bulunmuşlardır. Dosya üzerinden çekişmesiz yürütülen istisnai ivedi yargılama usulü (*Savcı Çengel/Türkiye* (k.k.), no. 30697/19, §§ 36 ve 37, 18 Mayıs 2021) ulusal makamların, ihtilaf konusu içeriklerde başvurular hakkında yayımlanan iddiaların gerçeğe uygun olmadığını -bu iddiaların yayımlanması, somut olayın koşullarında ilgililerin özel hayata saygı hakkının *ilk bakışta (prima facie)* ihlali olarak değerlendirilemeyeceğinden- belirleme imkânı vermemiştir (*ibidem*, § 40). Bu iddialar -yasadışı örgütlere üyelik ve yardım- doğası ve içeriği gereği, daha ziyade iddiaların doğruluğunun ve başvuruların itibarın korunması hakkını ihlal ettiği iddia edilen müdahalelerin olası varlığının tespiti amacıyla çekişmeli yargılama kapsamında daha derin soruşturmalara elverişlidir ve bu soruşturmalar, Mahkemenin bu bağlamdaki içtihatlarıyla belirlenen kriterlere uygun olarak, söz konusu yarışan menfaatlerin dengelenmesi yoluyla yürütülür. Bu nedenle, her iki taraf için tam olarak usuli güvenceler sağlayan bir hukuk davası, çatışan farklı menfaatler arasında adil denge kurma ve gerektiği takdirde başvurulara, tekzip metni yayımlanması veya gerektiği takdirde bu içeriklere erişimi engelleme yolları dâhil olmak üzere, ihtilaf konusu içerikler

sebebiyle itibarlarına verilen zararı tespit ettirme ve sona erdirme imkânı sunabilecek niteliktedir (*ibidem*, § 42).

16. Yukarıda belirtilen hususlar ışığında, somut olayda, başvuranlar, Anayasa Mahkemesine bireysel başvurularda bulunmadan önce hukuk davası yolunu kullanmayı ve bunun sonuçlanmasını ihmal ederek ve sonrasında Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine mevcut başvuruda bulunarak, iç hukuk yollarını gereğince tüketmemişlerdir.

17. Mahkeme bu nedenle, Hükümetin itirazını kabul etmekte ve Sözleşme'nin 35. maddesinin 1 ve 4. fıkraları uyarınca, iç hukuk yollarının tüketilmemesi nedeniyle başvuruların kabul edilemez olarak açıklanması gerektiği sonucuna varmaktadır.

Bu gerekçelerle, Mahkeme, oy birliğiyle,

Başvuruların birleştirilmesine;

Başvuruların kabul edilemez olduğuna *karar vermiştir*.

İşbu karar, Fransızca dilinde tanzim edilerek, 20 Ocak 2022 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.

Hasan Bakırcı
Yazı İşleri Müdür Yardımcısı

Carlo Ranzoni
Başkan